

Asia: VN/727/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Esitysluonnos on seikkaperäisesti laadittu ja Suomen työmarkkinoiden tulevaisuuden haasteet on hyvin kuvattu. Näiden haasteiden selättämiseksi on suunniteltu perustettavaksi palvelukeskus, jonka toimintaedellytykset selviävät käytännön työn kautta. Yhdelle hallinnolliselle alalle perustettava organisaation on vaikea ratkaista työmarkkinoiden ongelmia, toiminnassa pitää olla mukana käytännössä kaikki ministeriöt ja alueet.

Positiivista esityksessä on, että vähemmistöjen ja maahanmuuttajien osaamiseen kiinnitetään runsaasti huomiota. Näiden ryhmien merkitys korostuu tulevaisuudessa entistä enemmän, erityisesti kun pyritään nostamaan työllisyysastetta.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä tehtävistä

Palvelukeskukselle esitetyt tehtävät ovat tarpeellisia ja hyvin määriteltyjä. On kuitenkin vaikea nähdä, että suhteellisen ohuesti resursoitu palvelukeskus pystyisi suoriutumaan kaikista sille suunnitelluista tehtävistä. Kohtaannon ja jatkuvan oppimisen haasteet ovat lähivuosina niin suuria, että yhteistyö aluetason kanssa täytyy olla sujuvaa ja jatkuvasti kehittyvää. Työvoiman kohtaanto-ongelma ja koulutustarpeen ennakointi ovat niin kriittisiä tekijöitä Suomen tulevaisuuden kannalta, että palvelukeskus voi parhaimmillaan vain koordinoida ja edistää yhteistyötä. Molempien edellisten haasteiden ratkaisuihin tarvittava tieto löytyy pääosin aluetasolla. Jatkuvan oppimisen toimenpiteitä eikä rahoitusta ei voi hoitaa keskitetysti palvelukeskuksesta.

Huomiot palvelukeskukselle esitetystä hallintomallista

Hallintomallin kuvauksessa on tuotu esille yhteistyö muiden valtion organisaatioiden kanssa. Kuvauksen perusteella on vaarana, että koulutuksen hankinta ja rahoitus voivat monimutkaistua entisestään. On myös mahdollista, että palvelukeskus on liian riippuvainen isäntäorganisaatiosta eikä uudenlainen toimintatapa toteudu suunnitellulla tavalla.

Esityksen mukaan palvelukeskus vahvistaisi alueellisia ekosysteemejä tukemalla ja koordinoimalla alueellisia yhteistyörakenteita, edistämällä tiedolla johtamista sekä koordinoimalla ohjausta, palveluja ja koulutustarjontaa. Maakunnan liittoja ei tässä kohdassa mainita ollenkaan. Kuitenkin liittojen vastuulla on keskipitkän ja pitkän aikavälin ennakointi. Kaikissa maakunnissa on kuitenkin liittojen vastuulla olevat ryhmät, jotka käsittelevät palvelukeskukselle suunniteltuja tehtäviä ja näissä ryhmissä on alueen keskeiset jatkuvan oppimisen toimijat. Aluetaso tulee ottaa mukaan palvelukeskuksen hallintoa, jolloin saadaan jatkuvasti tietoa alueiden tarpeista ja koordinaatio muodostuu tiiviiksi.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä koulutus- ja osaamispalveluiden rahoitusmuodoista

Esitetyt rahoitusmuodot ovat hajanaisia ja vievät todennäköisesti päätösvaltaa alueilta, joiden rooli rahoituksen oikeassa kohdentumisessa on keskeinen. Palvelukeskuksen tulee tukea alueiden toimintaa, ei viedä alueellisilta organisaatioilta toimintamahdollisuuksia.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Valtakunnan tason ennakointi on kehittännyt viime vuosina selvästi, mutta osuvampi alueellinen ennakointi jää maakunnille. Maakunnissa liitot tekevät tiivistä ennakointityötä koulutuksen järjestäjien kanssa. Yleensä tämä toiminta on myös hyvin organisoitunutta. Tämä näkökulma ei tule esitysluonnoksessa esille millään tavalla.

Osaamistarpeen ja koulutuksen ennakointi nähdään yleensä liian yksikertaisesti, niin myös tässä esityksessä. Ajatusmalli, jossa työmarkkinoilla on työvoima-aukko, jota lähdetään koulutuksella täyttämään, on vanhahtava. Usein syntymässä oleva osaaminen luo uutta liiketoimintaa.

Väisänen Mikko
Pohjois-Pohjanmaan liitto